

Pressmeddelande

9 OKTOBER 2002 NR 58

Finansiella risker bromsar återhämtningen

Vid SNS traditionella konjunkturkonferens talade förste vice riksbankschef Lars Heikensten under rubriken "Några penningpolitiska frågor". Han deltog också i en diskussion om den ekonomiska politiken med bl.a. finansminister Bosse Ringholm.

Dramatik, men stabiliseringspolitiken har stått pall

"Förutsättningarna för penningpolitiken har förändrats dramatiskt under senare år. I början av år 2000 slog aktiemarknaden fortfarande klackarna i taket och konjunkturen visade få tecken på att en avmattning var på väg. Räntehöjningar var det som stod för dörren. Senare under året inleddes en både önskvärd och nödvändig anpassning av aktiepriserna nedåt, men konjunkturen framstod ändå som stabil. Först under sommaren 2001 blev perspektiven påtagligt dystrare och efter terrorattentaten den 11 september mörknade bilden ytterligare. Räntorna sänktes på många håll, också i Sverige. Under vintern och våren i år skingrades orosmolnen något, tydliga tecken syntes på att konjunkturen särskilt i USA var på väg att vända. Men sedan dess har molnen åter hopat sig; börserna har fallit ytterligare. Den sammanlagda nedgången är nu i linje med de största tidigare under 1900-talet. Till detta har kommit företagsskandaler och krigshot. Samtidigt har problemen med den ekonomiska politiken främst i Japan, men även i Europa blivit ännu tydligare, vilket gör att hoppet om en återhämtning fortfarande riktas främst mot USA", sade Heikensten.

"Sverige har hittills klarat den här oroliga perioden relativt väl. Finns det några lärdomar att dra av detta? Jag tror det. Under 1990-talet växte en tydlig ram för stabiliseringspolitiken fram, med budgetmål, utgiftstak och inflationsmål. Denna har lagt en god grund för ekonomin och politiken", fortsatte Heikensten.

"Den kraftiga – och ofta hårt kritiserade – åtstramningen under mitten av 1990-talet har skapat ett visst utrymme för en expansiv finanspolitik, som tagits i anspråk under senare år. Hushållens ekonomi har därmed förblivit god trots börsfallen. Samtidigt ska man komma ihåg att de problem som är förknippade med att bedriva finanspolitik i syfte att finjustera konjunkturen inte har försvunnit. Den goda 'timing' av stimulansen har denna gång åtminstone delvis varit en tillfällighet. Det är inte heller troligt att finanspolitiken i längden ska kunna skydda den svenska ekonomin från den internationella konjunkturedgången. När sysselsättningen nu

SVERIGES RIKSBANK

Telefon
08-787 00 00

Telefax
08 - 21 05 31

E-post
registratorn@riksbank.se

Internet
<http://www.riksbank.se>

inte längre växer som tidigare, och utgifterna för delar av transfereringssystemen stiger snabbt, prövas politiken”, betonade Heikensten. ”Också den tidigare penningpolitiken har bidragit till att öka handlingsfriheten. Genom att under snart 10 år tydligt inrikta politiken på att uppnå 2-procentsmålet har en trovärdighet skapats, som bidrog till att begränsa oron på de finansiella marknaderna under fjolåret, när inflationen överraskande steg över målet. Även hushåll och företag behöll lugnet, och räknade med att inflationen skulle komma tillbaka till målet. Därmed behövde inte Riksbanken göra mer än en mindre markering med reporäntan.”

Konjunktur- och inflationsperspektiven har reviderats

”Avgörande för världsekonomin utveckling under de närmaste åren förefaller vara det som nu sker i USA. Aktiebörserna står här i fokus. Kommer de att falla ytterligare, något som inte kan uteslutas när man jämför utvecklingen i ett historiskt perspektiv? Och även om de inte faller ytterligare, kommer de fall som redan skett att få större verkningar på företags och hushålls beteende än vad vi hittills sett? En annan nyckelfråga rör stabiliteten på fastighetsmarknaderna, som är högt värderad på många håll. Till detta kommer de fortsatt höga bytesbalansunderskotten i USA och vad de kan betyda för valutautvecklingen framöver”, fortsatte Heikensten.

”Under det senaste halvåret har Riksbanken vid flera tillfällen gradvis justerat ned bedömningen av konjunkturen. Det har främst tagit sig uttryck i att vi skjutit uppgången i världsekonomin framåt. Vi har också kommit att fokusera mer på de finansiella risker som fortsatta aktieprisfall leder till. Samtidigt har förutsättningarna för penningpolitiken blivit bättre, i den meningen att den faktiska inflationen i huvudsak följt våra prognoser och nu kommit ner i linje med vårt mål”, framhöll Heikensten. ”Det har minskat osäkerheten om det svenska inflationstrycket. Det har också gjort att inflationsförväntningarna kommit ned och nu är mer i linje med vårt mål. Mot den här bakgrunden är det inte förvånande att vi rörde oss från en situation i våras, där vi höjde räntan och såg ytterligare räntehöjningar framför oss, till ett läge i början av sommaren, där vi avstod från att höja, men signalerade framtida höjningar. I augusti förefaller flertalet bedömare ha uppfattat oss som ganska neutrala.”

”Som jag ser det just nu finns det skäl att i våra bedömningar ytterligare skjuta återhämtningen framåt. Men vår huvudbild är ändå att konjunkturen fortsätter att förstärkas något under nästa år. Samtidigt har riskerna med anpassningen på de finansiella marknaderna ökat, något som påverkar vår bedömning.” sade Heikensten.

”Det troligaste idag är att inflationen kommer att vara ungefär i linje med vårt mål under de närmaste åren, om än något i underkant. Perspektiven har dock ändrats snabbt och så kan det mycket väl komma att fortsätta. Även om det fortfarande finns uppåtrisker, sammanhängande t.ex. med lönebildningen, är det främst utvecklingen på de finansiella marknaderna och vad den kan föra med sig som skulle kunna ändra den samlade bedömningen av den framtida inflationen. Mot den här bakgrunden överväger vi nu i Riksbanken hur vi ska agera vid höstens penningpolitiska möten”, avslutade Heikensten.